

Mandag den 13. august 2007

Memorabilia. Har træerne på mit billede opfanget atomhemmeligheder? God knows, men uden tvivl har træerne på Tisvilde-egnen gennem en årrække været vidner til en kommunikation på meget højt plan, takket være Niels Bohr.

Radioaktivt billede

Marianne Tillge-Rasmussen: Skoven i Tisvilde. 1965. Olie på lærred.

Af bølge visby

NR. 32, 10. - 16. august 2007

I nederste højre hjørne af mit Tisvilde-maleri står med tynd rød skrift: 1965 MTR. Billedet måler 145 gange 105 centimeter – et af Marianne Tillge-Rasmussens største lærreder. Det har prydet mit hjem siden 1966.

Marianne Tillge-Rasmussen, der døde i 2004 kort før sin 100 års fødselsdag, hører ikke til de »historiske« Tisvilde-malere (a propos artiklen af Susanne Fabricius i Weekendavisen nr. 29). Men hun var elev af William Scharff, og det ses tydeligt på mange af hendes billeder. Hun var den ene af de to unge kunstnere, der assisterede mesteren ved udførelsen af hans største værk, freskomalerikomplekset i Studentergården på Tagensvej i København. Den anden assistent var Erik »Spjæt« Christensen, der senere i mange år var Tivolis livsglade og frodige idemand. (Spjæt traf jeg i 1952 i den periode, hvor han arbejdede på Studentergården. Han forærede mig nogle fine tegninger til skolebladet Uglegylp i Thisted, som jeg var redaktør af. I parentes bemærket).

Da jeg i 1966 kom til London som korrespondent for Politiken, havde jeg den fornøjelse at dele kontor med Sven Tillge-Rasmussen i The Daily Telegraph's bygning i Fleet Street. Tillge var Politikens førende udenrigsmedarbejder gennem mange år, en kort årrække administrerende chefredaktør og derefter – til sin død i 1967 – bladets »senior diplomatic correspondent« med base i London. Han var gift med Marianne, en høj, smuk og elegant kvinde, der både var kunstner og et hjertevarmt menneske.

Tillge-Rasmussens havde sommerhus i Tisvilde – sommerbolig er måske et mere passende ord, for det var et nobelt og solidt hus med tykke stenmure. Her besøgte jeg senere malerinden (som man sagde dengang), og det var her, tæt ved huset, at hun havde malet det skovparti, jeg havde på min væg. Med kunstværkets kubistiske prismeeffekt for det indre øje kunne jeg bogstaveligt talt genkende træerne og landskabets farvemosaik.

I Tisvilde var Sven og Marianne Tillge-Rasmussen naboer til Niels og Margrethe Bohr, og de kom godt ud af det sammen. Jeg husker følgende glimt, som Tillge fortalte mig:

»Af og til gik jeg en tur sammen med Bohr i skoven i nærheden af vores huse. Vi havde lange samtaler. Vi talte om dette og hint, politisk og videnskabeligt. Så kunne det hændes, at Bohr standsede op og sagde: 'Vi må hellere gå lidt længere ind mellem træerne, for nu kommer jeg ind på noget, der er meget hemmeligt...'«

Har træerne på mit billede opfanget atomhemmeligheder? God knows, men uden tvivl har træerne på Tisvilde-egnen gennem årrække været vidner til en kommunikation på meget højt plan, takket være Niels Bohr. Herom kan man for eksempel læse hos Michel Houellebecq, de senere års største franske romanforfatter. Han skrev i sin gennembrudsroman i 1998, *Les particules élémentaires* (i min oversættelse):

»Når Niels Bohr betragtes som den egentlige grundlægger af kvantemekanikken, er det ikke bare på grund af hans personlige opdagelser, men især på grund af den usædvanlige atmosfære af kreativitet, af intellektuelt røre, af åndsfrihed og venskab, som han forstod at skabe omkring sig. Instituttet for Fysik i København, grundlagt af Bohr i 1919, tog imod alt, hvad den fysiske videnskab i Europa talte af unge forskere. Heisenberg, Pauli og Born stod i lære her.«

Bohr, fortsætter Houellebecq, »yndede at invitere sine studenter op til sit sommerhus i Tisvilde. Her modtog han også besøg af videnskabsmænd fra andre discipliner, af politikere og kunstnere. Samtaleemnerne skiftede utvungent fra fysik til filosofi, fra historie til kunst, fra religion til dagliglivets foreteelser. Noget tilsvarende er ikke forekommet siden det tidligste tider blandt det antikke Grækenlands tænkere. Det var i dette enestående miljø, at man i årene 1925 til 27 udarbejdede de væsentlige elementer af København-fortolkningen, der i vidt omfang ophævede de indtil da gældende begreber om rum, årsagssammenhæng og tid.«

Disse ord fik yderligere udbredelse, da de blev trykt i programheftet til den franske version af Michael Frayns teaterstykke *Copenhagen* – om mødet mellem Niels Bohr og Werner Heisenberg i København i 1941. Stykket blev opført på Théâtre Montparnasse i Paris i foråret 1999 med Pierre Vanneck som Bohr og Niels Arstруп som Heisenberg.

Tisvilde-maleriet har for mig noget hemmelighedsfuldt over sig – som mødet mellem Bohr og den enigmatiske, omstridte Heisenberg. Men billedets egen strålevirkning beror selvfølgelig på kunstnerens talent og stedets magi, ikke på disse atomare associationer

P.S.: MTR dukker op i Klaus Rifbjergs roman *Esbem* fra 2005 – i et af de små tidssignalerende avisudklip, der er indsat hist og her i fortællingen i form af kursivafsnit:

»Malerinden Marianne Tillge-Rasmussen havde i Gaar Fernisering paa sin Udstilling hos Bach ved Gammel Strand. (...) Paa Udstillingen saa vi i Gaar bl. a. Overlæge Helsted, Billedhuggeren Adam Fischer, Professor Erwin Berg, Skuespilleren John Price, Forfatteren Chr. Rimestad, Forlagsboghandler Rasmus Naver og Frue, Tegneren Carl Jensen og Frue, Forstkandidat Jens Hvass, Malerne Helge Refn og Achton Friis og Skuespillerinden Rigmor Jespersen (...)«

En Epoke...